CİNE TARIM

Araştıran, Birleştiren, Çözümleyen

Mart 2004 Yıl: 7 Sayı: 56 Fiyatı: 6.000.000TL www.cine-tarim.com.tr/dergi.htm e-mail: cinedergi@cine-tarim.com.tr ISSN: 1302-3497

- Şeker gibi işe yeni patron aranıyor
- TÜBİTAK Tarım ve Gıda Paneli
- TÜSİAD Tarım Kurulu Raporu
- Mısırdaki yanlışlıklar dizisi

Cine Tarım A.Ş. Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Kemal ERDOĞAN

Sorumlu Yazıişleri Müdürü
Namık KALAYCI

Yayın Kurulu
Kemal ERDOĞAN
A. Nedim NAZLICAN
Namık KALAYCI
A. Murat SAVAŞAN
Ü. Hayri ERDOĞAN
Cahit ZEREYCAN

Danışma Kurulu
Prof. Dr. Rıfat DERİCİ
Prof. Dr. Osman TEKİNEL
Prof. Dr. Şinasi AKDEMİR
Prof. Dr. Yusuf KIRTOK
Prof. Dr. Ahmet ÇINAR
Prof. Dr. Ali BAŞÇETİNÇELİK
Prof. Dr. İbrahim GENÇ
Prof. Dr. Onur ERKAN
Prof. Dr. Kazım ABAK
Prof. Dr. Faruk EMEKSİZ
Prof. Dr. Mustafa SOYAL
Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ
Ege Çift. Der. Bşk. Hulusi TANMAN
Adana Çift. Der. Bşk. Cumali DOĞRU

Reklam Müdürü
N. Kemal Kalaycı

Halkla İlişkiler & Abone
Nurdan Dal
Münevver Demircioğlu

AR-GE
A. Nedim NAZLICAN

Tasarım Uygulama
Göksel DARÇIN
Kadans Art Center (322. 459 34 26)

Renk Ayrım
Yay Renk Ayrım Stüdyosu (322. 457 52 29)

Baskı
Alev Dikici Ofset (322. 429 49 49)

Derginin İsim Menşei
Cine Köyü

Cine Tarım A.Ş.
Vali Yolu Gülek Sitesi C Bl.
Kat:1 D: 2 01120 Seyhan / ADANA
Tel: 322. 459 50 93(pbx)
Faks: 322. 459 50 94

Yayınlanan yazı ve reklamlardan sahipleri sorumludur. Cine Tarım Dergisi, tarım sektöründe çalışan kişi ve kurumlara hizmet veren, iletişim sağlayan, bilgi birikimlerini aktaran, kısacası sektörün sesi durumunda olan bilimsel ve aktüel bir tarım dergisidir. Tarım, doğa, çevre ve insanı içeren konular yayım alanımıza girmektedir. Cine Tarım, bilimsel yazılarıyla üniversitelerin ziraat sektöründen uygulamada çalışan kişilerin, kurum ve kuruluşların yazıları ile desteklenmektedir. Cine Tarım Dergisi, bu konuda söylemi olan herkese açıktır.

ISSN: 1302-3497

Cine Tarım Dergisi basın meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir.

gündem

16 İkinci Tarım Şurası

18 Mısırdaki yanlış fiyat politikası

22 Şeker gibi işe yeni patron aranıyor

42 Greyfurtta ihracat desteği artışı rafa kaldırıldı

sektörel

6 TUBİTAK Tarım ve Gıda Paneli-2

12 TUSIAD Tarım Kurulu Raporu-2

32 Dünya pazarında meyve üretiminde süreklilik ve istikrar

34 Siklamen yetiştiriciliği

38 Deveci armudu

40 Fruit Logistica Fuarı

Çanakkale Onsekiz Mart Ünv. Zir. Fakültesi. Toprak Blm.

Doç. Dr. Nuray Mücellâ Müftüoğlu
Prof. Dr. Hamit Altay
Zir. Müh. Fisun Coşkun
Araş. Gör. Ali Sungur

Çanakkale' de siklamen yetiştiriciliği

Ülkemiz Cyclamen yumruları ihraç eden ülkeler sıralamasında önemli bir yer tutmaktadır. İhraç edilen yumruların tamamına yakını doğal ortamlarından bilinçsizce toplanmakta olan yumrulardan oluştuğu için bu bitkilerin nesli hızla tüketilmektedir. Çanakkale'de doğal olarak yayılış gösteren, bölgeye özgü olan Cyclamen hederifolium aynı nedenlerden ötürü gittikçe azalmaktadır. Doğal varlığımız olan bu bitkinin üretici koşullarında yetiştirilmesi çalışmaları başlatılmış olup ulaşılan bilgilerin paylaşılması ile hem doğal varlıklarımıza sahip olmak hem de bölgedeki üreticilere ek bir gelir sağlanması amaçlanmaktadır.

Şekil 1. Yapraksız çiçekli bitki

Dünyanın en zengin siklamen türüne sahip ülkelerinden biri olan Türkiye, *Cyclamen hederifolium* bitkisinin gen merkezlerinden birisidir. Ülkemizde aralarında altı tanesi oldukça sınırlı yayılış gösteren toplam 10 siklamen türü bulunmaktadır (1). Türkiye *Cyclamen* yumruları ihraç eden ülkeler sıralamasında önemli bir yer tutmakta ancak ihraç edilen yumruların tamamına yakını doğal ortamlarından bilinçsizce toplanmakta ve bu bitkilerin nesli ülkemiz doğasında hızla tüketilmektedir.

*Cyclamen*cinsine giren bütün türler CITES (Convention on international trade in endangered species of wild fauna and flora) adı verilen "Nesilleri tehlike altındaki doğal bitki ve hayvan türlerinin uluslararası ticaretini düzenleme sözleşmesi" Ek II listesinde yer almaktadır. Halen yürürlükte olan 11 Ağustos 1995 tarih ve 22371 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan "Doğal çiçek soğanlarının sökümü, üretimi ve ihracatına ait yönetmelik" te bu bitki ihracatı kontenjanla veya herhangi bir kayıtla sınırlandırılan doğal çiçek soğanları grubunda yer almaktadır (2).

Bu bitkiye ait yumruların ihraç edilebilecek adet ve büyüklükleri Resmi Gazetede her yıl yayınlanmaktadır. *Cyclamen hederifolium* için 2003 yılına ait doğadan 1250000 adet ve 500000 üretim olmak üzere toplam 1750000 adetin ihracatı mümkündür. İhraç edilecek yumruların çevre genişlikleri ise 10 cm olarak belirlenmiştir (3).

Çanakkale'de yapılan ön çalışmalar sonucunda

Şekil 2

Şekil 3

Şekil 4

Şekil 5

Şekil 6

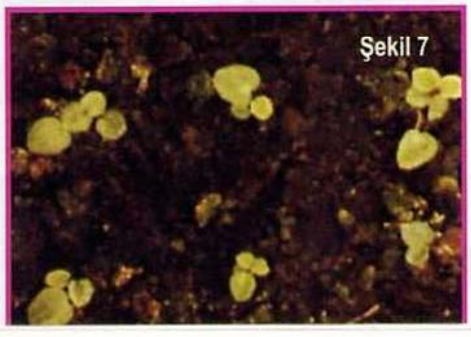
Şekil 7

Kazdağı'nda çok küçük alanlar şeklinde *Cyclamen hederifolium* bitkisine rastlandığı saptanmıştır. Ancak bu alanların kontrol dışı sökümler sonucunda gittikçe azaldığı bir gerçektir. Varlığının devam ettirilmesi gereken bu bitkinin üretici koşullarında yetiştirilmesi çalışmaları doğal ortamı olan Çanakkale'de başlatılarak hem bölgemize özgü olan varlıklarımıza sahip olmak hem de bölgedeki üreticilere ek bir gelir sağlanması amaçlanmıştır. Bölgede üç yıldır sürdürülmekte olan çalışmalardan edinilen bilgiler ve çekilen resimler bu yayında kullanılarak konu ile ilgilenenlere yardımcı olunmaya çalışılmıştır.

YETİŞTİRME TEKNİĞİ

Anaçlık

Anaçlık, aynı tarihte ekilmiş olan, aynı kültürel işlemlerle yetiştirilmiş olan çok yıllık yumrulardan oluşmaktadır. Anaçlıklarda *Cyclamen hederifolium* yumrusu ilk uyanışta çiçek vermektedir (Şekil 1).

Olgunlaşan kapsüller anaçlıklara günde en az 3 kez gidilerek toplanmakta, bu süreç yaklaşık bir ay devam etmektedir.

Olgunlaşan kapsüller zamanında toplanmazsa ağızları açılmakta ve tohumlar yere dökülmektedir. Yere dökülen tohumların tamamına yakını karıncalar tarafından hemen ortamdan uzaklaştırılmaktadır. Anaçlıkların, tohumların olgunlaşmasından hemen önce bakımının yapılması ve ilaçlanması tohum kaybını en aza indirmektedir. *Cyclamen hederifolium* tohumları iklim koşullarına bağlı olmakla birlikte genellikle mayıs ayının ikinci yarısından itibaren toplama olgunluğuna erişmektedir. Anaçlıktan toplanan tohum kapsüllerinden elde edilen tohumlar ilaçlandıktan sonra ekim zamanına kadar havadar, serin bir yerde saklanmaktadır.

Yetiştirme tekniği

*Cyclamen hederifolium*doğal olarak bulunduğu yetiştirme ortamından alınan toprak örneklerinde yapılan analizler sonucunda pH yönünden hafif alkaliden çok kuvvetli alkaliye kadar değiştiği, bünyenin kumlu tın, tınlı kum ve kumlu kil olduğu, tuzsuz ile orta derecede tuz içeren alanlarda rastlandığı, genellikle kireçsiz topraklarda yer aldığı, azot, fosfor ve organik maddece yeterli, potasyumca yetersiz alanlarda bulunduğu gözlenmiştir (4).

Humusça zengin, yaprak çürüğü içeren, iyi drenajlı toprakların *Cyclamen* yumruları için uygun bir ortam olduğunu belirtmekte ve toprağın çok ağır ve drenajca kötü olduğu durumlarda en iyi yol olarak 15 cm yükseklikte tavaların hazırlanıp bunlara uygun harcın konularak yetiştiricilik yapılmasını önermektedir (5).

Yumru üretimi ile ilgili kesin bir bilgi olmamakla beraber gözlemler, doğa koşulları gösteren iyi drenajlı, organik maddece zengin toprakların ve gölge ortamların yumru üretiminde olumlu sonuçlar verdiğini göstermiştir (6).

*Cyclamen hederifolium*yetiştiriciliğinde anaçlıktan toplanan tohumlar havaların serinlemesiyle birlikte ekim ayından itibaren ısıtmasız naylon serada yaklaşık 15 cm derinliğinde torf ile dolu olan tavalara veya kasalara 1 cm derinliğe ekilmekte ve sulama, gübreleme gibi kültürel işlemlere başlanmaktadır.

Torfun içeriğine bağlı olmakla birlikte ilk yıl için 100 kg/da triple süper fosfat, 50 kg/da potasyum sülfat ve çok az azotlu gübre ilavesi gerekmektedir. Çanakkale'de yapılan çalışmalarda toprak ortamının özellikle çimlenme aşamasında olumsuzluklara neden olduğu tespit edilmiştir. Üretici koşullarında torf olumlu sonuçlar vermektedir. Aynı çalışmada bazı özellikler üzerinde artan dozlarda verilen amonyum sülfat ve potasyum sülfat gübrelerinin olumsuz, triple süper fosfat gübresinin ise olumlu etkileri gözlenmiştir.

Tohumların 10 cm ara ile ekilmesi ihraç olgunluğu olan 10 cm çevre uzunluğuna erişinceye kadar aynı ortamda sökülmeden kalmasına olanak sağlamaktadır.

Ekim tarihinden itibaren düzenli olarak nem kontrolü yapılmalı, torf nemini kaybettikçe sulanmalıdır.

Ayrıca ortam çok iyi havalandırılmalı, yosun oluşumu mümkün olduğunca engellenmeye çalışılmalıdır. Çünkü oluşan yosun hem bitkinin çıkışını zorlaştırmakta hem de suyun düzgün bir şekilde torf içine girişini engellemektedir. Ekim yapıldıktan itibaren ortam sıcaklığına bağlı olarak 30 ile 45 gün sonra çıkış gözlenmektedir (Şekil 7).

Şekil 7. Ekim yapıldıktan sonra ilk çıkan bitkiler

İlk oluşan yumrular beyaz renktedir daha sonra yumru rengi sırası ile krem, açık kahverengi, koyu kahverengi ve çok koyu kahverengi olmaktadır.

Çıkış gözlendikten sonra kış koşullarına giren bitkilerde mutlaka her gün havalandırmaya devam edilmelidir. Sera koşullarında bir yıl boyunca bakım altında tutulan bitkiye özellikle

Şekil 8

Şekil 9

Şekil 10

Şekil 11

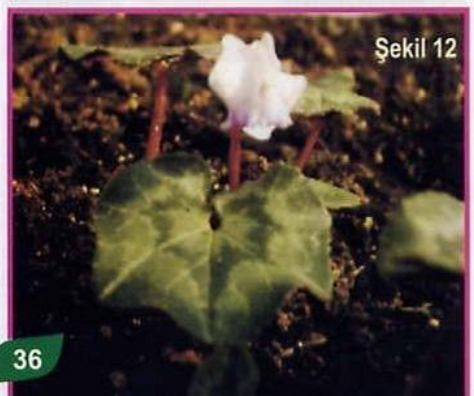
Şekil 12

nisan ve ekim ayları arasında güneşli günlerde gölgeleme yapılmalıdır. Gölgeleme için seranın üzerinin kireçlenmesinin yanı sıra sera içine gölgeleme materyalinin serilmesi önlem olarak düşünülmelidir.

Ayrıca gölgelemeye yardımcı olması amacıyla serada beyaz olmayan sarı veya krem renkli UV katkılı sera naylonu da düşünülmelidir.

Mayıs ayının ortasından itibaren bitkinin yapraklarında sararmalar görülmekte ve bitki uyku dönemine girmeye başlamaktadır (Şekil 8).

Şekil 8. Uyku dönemine girmekte olan bitkiler

Ekildiği tarih ile uyku dönemine girdiği tarih arasında yaklaşık 8 ay geçmekte ve bu süre sonunda genç bitki elde edilmektedir (Şekil 9).

Şekil 9. Ekildiği tarihten 8 ay sonraki bitki

Uyku dönemine giren ve yapraklarını döken bitki bulunduğu ortamda bırakılabilir. Yumrularda köklenmenin özellikle yandan ve üstten olduğu, alttan köklenmenin ise bunlarla kıyaslanamayacak kadar az olduğu belirlenmektedir (Şekil 10 ve Şekil 11).

Şekil 10. Yumrunun alttan görünüşü

Şekil 11. Yumrunun üstten görünüşü

Yumrunun uyku dönemi Ağustos ayı ortasına kadar devam etmekte, bu tarihten itibaren yeniden sürme gözlenmektedir.

Bitkinin uyku döneminde fazla sulamadan kaçınılmalı ancak yumru tamamen susuz da bırakılmamalıdır. Yazın su verme işlemi özellikle ilk yılı içinde bulunan yumrular için yaşamsal önem taşımaktadır. Bu yumrularda şaşırtma yapılacaksa uyku dönemi seçilmeli, sürme başladıktan sonra yumrunun yeri değiştirilmemelidir.

Bir yaşını tamamlamış olan yumrularda henüz sürme başlamadan Ağustos ayı ortasında 50 kg/da amonyum sülfat, 100 kg/da triple süper fosfat ve 50 kg/da potasyum sülfat gübreleri verilmelidir.

İlk yılını tamamlamış bitkilerde ikinci yıla başlarken genellikle Eylül ayı içinde hepsinde olmamakla birlikte farklı sayıda çiçek görülmektedir (Şekil 12). Bir yaşında olan yumrular şayet ilk çıkışlarında çiçek vermeyip yaprak çıkarıyorlarsa o yıl çiçek vermemektedirler.

Şekil 12. Bir yaşındaki bitkide çiçek

İkinci yıllarına başlayan bitkilerde yine ilk yılda olduğu gibi aynı önlemler alınarak üretim devam ettirilmektedir. İkinci yıl sonunda bitkiler şayet istemiş oldukları şartlar yerine getirilirse pazar olgunluğuna erişebilmektedirler.

Cyclamen hederifolium'un doğa koşullarına göre daha erken pazar olgunluğuna erişitirilebilmesi için ortam, gübre ve ekim zamanı uygulamaları ile ilgili denemeler Çanakkale koşullarında sürdürülmektedir.

SONUÇ

Yüz yılı aşkın süredir yurt dışına Türkiye doğasından kontrolsüzce toplanarak ihraç edilen *Cyclamen hederifolium* bitkisinin kültüre alınması gerekmektedir. Bu gerçekleştiğinde hem doğa tahribinin önüne geçilmiş olacak hem de doğal varlıklarımızın korunmuş olacaktır.

Ülkemiz ve doğal değerlerimiz için çok önemli olan, yetiştiriciliği zor olmayan *Cyclamen hederifolium* bitkisini ister çiçek olarak isterse yumru olarak değerlendirme olanakları vardır.

Sonuç olarak *Cyclamen hederifolium* bitkisinin üretici koşullarında yetiştirilmesi desteklenmeli ve kesinlikle doğadan sökümü engellenmelidir.

KAYNAKLAR

1. Mathew, B. ve Özhatay, N., 2001. Türkiye'nin Siklamenleri. Türkiye Doğal Hayatı Koruma Derneği, Sirkeci, İstanbul, 32 s.

2. Aksu, E., Erken, K. ve Kaya, E., 2002. İhracatı Yapılan Doğal Çiçek Soğanları. Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü, Yayın No: 84, Yalova, 39 s.

3. Anonim, 2002. 19 Kasım 2002 Salı, 24941 sayılı Resmi Gazete.

4. Gönüz, A., 1994. Batı Anadolu'da farklı Yüksekliklerde Yetişen Bitkilerin Yapısal Değişiklikleri Üzerinde Bir Araştırma. Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı (Doktora Tezi), Bornova- İzmir, 173 s.

5. Grey-Wilson, C., 1988. The Genus *Cyclamen*. The Royal Botanic Gardens, Kew in Association with Christopher Helm and Timber Press, Bromley, United Kingdom, 147p.

6. De Hertogh, A. A., Le Nard, M. (Editors), 1993. The Physiology of Flower Bulbs. Elsevier Science Publishers B. V. Amsterdam, The Netherlands, 811 p.